جۆر و شێوەکانی بوونی کاریکاتێر لە ڕۆژنامەگەریدا -2- هەندرێن خۆشناو

(بەشی 2)

هەندرێن خۆشناو

بە گوێرەی ئەو ناوەڕۆکەی کە کاریکاتێر باسی لێوەدەکات، دەکرێ کاریکاتێر دابەش بکرێت بەسەر چەند جۆرێکدا، دابەشبوونە کلاسیکیانەکەش کاریکاتێر بەسەر چوار جۆردا دابەش دەکات، بە گوێرەی گرنگی لە ژیانی کۆمەڵایەتیدا: 1- کاریکاتێری سیاسی 2- کاریکاتێری کۆمەڵایەتی.

3- کاریکاتێری گاڵتەجاڕی (پێکەنین):

ئەو وێنە کاریکاتێرییە کۆمیدیایە داڕێژراوەیە کە هیچ ڕەخنەگرتنێکی تێدانیە، ئامانجی تەنیا بە پێکەنین هێنانەوەیە، بابەتەکانیشی دیارینەکراو و بێ سنوورە، لە سیاسەتەوە بگرە تا سێکس، ئەوەی جیایدەکاتەوە لە جۆرەکانی تر، کە ئامانجی تەنیا بە پێکەنین هێنانە، لە کاتێکدا کە جۆرەکانی تر بە تایبەتی سیاسی و کۆمەڵایەتی، پێکەنین تێیدا بەکاردێت بۆ بەدیهێنانی چەندین ئامانجی تر. لەو کۆمەڵگایانەی کە بەدەست خوێنتێزانی سیاسی و کۆمەڵایەتییەوە دەناڵێنن واباوە کە بەچاوێکی سوك و کەمەوە تەماشای ئەم جۆرە کاریکاتێرە بکەن، بە تایبەتی لە کۆمەڵگاکانی وڵاتە عەرەبییەکاندا بە کاریکاتێرێکی بەتاڵ و بێ ناوەڕۆکی بژمێرن، ئەمەش لە چەندین چاوپێکەوتن لەگەڵ کاریکاتێریستە عەرەبەکانەوە تێبینی کراوە، ئەم تێڕوانینەش هەڵبەتە تێڕوانینێکی هەڵە و هەڵەکارەێ، چونکە یەکەم کرداری ئەفراندن بە شێوەیەکی سەرەکی پەیوەستە بە سروش و هزرەوە، مەرجیش نیە هەموو ئەو بیرۆکانەی کە بە مێشکی کاریکاتێریستەکەوە دادێن بیرۆکە و بابەتی سیاسی و کۆمەڵایەتی بن، ئەویش بە خولانەوەی بەدەوری سیاسەت و
کۆمەڵگاوە واقیع وێنادەکات، واقیعیش تەنیا سیاسەت و کۆمەڵایەتی نیە، بەڵکو پشوگەی گاڵتە و پێکەنینی سادەشە.

وێناکردنی ئەم بابەتانەش لەلایەن هونەرمەندەوە ئەوە ناگەیەنێت کە وازی لەو دۆزە هێنابێت کە گرتویەتیە خۆی، هەرچیەکیش بێت ئەو

دۆزە‌، نابێت هونەرمەند بیرێکە بکوژێت و لە یادەوەری هونەری خۆیدا پشتگوێی بخات، چونکە ئەمە ڕێك وەك کرداری زیندەبەچاڵکردنی کچان وایە لە سەردەمی نەزانییەوە، پێمانوایە کە هونەرمەند دەبێت هەموو ئەو بیرۆکانە بپارێزێت کە بە هزریەوەدا دێن، دووەمیش هەڵەیە کەوا بیربکەینەوە کە گاڵتەوگەپ دیاردەیەکی نەرێنیە، ناتوانین کردای بە پێکەنین هێنانێکی سادە بە جۆرێك لە بۆشایی و بەتاڵی بژمێرین، چونکە بە شێوەیەکی گشتی حاڵەتێکی مرۆقانەی ئەرێنیە، ئەمەش بەسیەتی بۆ زانینی ئەوەی کە کاریکاتێری گاڵتەوگەپ بێ سوود نیە، هەروەك وای بۆ دەچن.

سێیەمیش کاریکاتێر کار و ئەرکی تری هەیە لە ڕۆژنامەگەریدا بێجگە لە هاندان و پروپاگەندەکردن هەروەك دەبینین، کاریکاتێری گاڵتەوگەپیش ڕۆڵی تەواوکاری هەیە لەگەڵ چەندین بابەتی دیکە و بەند نیە لەسەر پێکەنین بەتەنیا، مەترسیش لە ڕۆڵی بێهۆشکاری کاریکاتێری گاڵتەوگەپ کە بەردەوام دوژمنانی ئەمجۆرە دەیخەنەڕوو ڕاست نیە، چونکە تاقیکردنەوەکان بەڵگەن بۆ سەلماندنی ئەوەی کە کێشەکانی کۆمەڵگا رەنگدانەوەیان هەیە لەسەر هەموو چالاکییە هونەرییەکاندا، ئاساییە لە وڵاتێکدا کە بۆ نمونە بەدەست شەڕی ناوخۆدا بناڵێنێت، کاریکاتێری گاڵتە پلەی یەکەمی بەرنەکەوێت، چونکە هەر لە بنەڕەتدا بارودۆخی گشتی ڕێگە بەمە نادات، بۆیە ئەم مەترسیە هەر بوونی نیە، لەبەرئەوەی بمانەوێ و نەمانەوێ وێنە گشتیەکە لە نەخشەی ئەفراندنی هونەریدا پەرچاوەی تابلۆ هونەرییەکەیە لەسەر واقیعدا بە هەموو رەهەندەکانیەوە.

بۆیە ئێمە وایدەبینین کە ئەو هەڵوێستە دژ بە کاریکاتێری گاڵتەوگەپ جۆرێکە لە پێوەندبوونی ئازادی ئەفرێنەرەکە و دەچێتە خانەی تیرۆرکردنی دەروونی، کە پاڵ بە ئەفرێنەرەوە دەنێت بۆ کوشتنی ئەو بیرۆکانەی کە بە هزر و خەیاڵیەوەدا دێن، و نەخستنیانە سەر کاغەز لە ترسی تۆمەتبارکردنی بە بەتاڵی و هیچی، لە ڕاستیشدا ڕێژەی 10%ی کاریکاتێرەکانی گاڵتەوگەپ و قۆشمە لە کۆی بەرهەمی هونەرمەندێکی کاریکاتێری، بیانوو نادەن بەدەستەوە بۆ پێنەدانی متمانەی کۆمەڵایەتی و سیاسی بە کارەکانیەوە، لە کاتێکەوە کە ئەم وێنانە 1%ی کارەکانی پێکدێنن.